

Nr 974

Av herr Olsson, Johan, m. fl., om åtgärder för att öka tillgången på deltidsarbete.

(Lika lydande med motion nr 1136 i Andra kammaren)

Antalet deltidsarbetande i Sverige omfattade enligt en undersökning av SCB 1969 över 20 % av totala antalet förvärvsarbetande, och en successiv ökning sker för varje år. Det är anmärkningsvärt att denna betydelsefulla arbetsmarknadsfråga inte varit föremål för mera omfattande utredningar och studier trots att så många arbetstekniska, ekonomiska och sociala problem är förknippade med frågan.

I en rapport från OECD 1968 om »Deltidsanställning — dess omfattning och problem», grundat på en undersökning i åtta länder, däribland Sverige, rekommenderar man — mot bakgrunden av att deltidsarbetet kommer att öka — att mer ingående studier företas i varje land omkring problemen.

Det finns flera olika anledningar till att efterfrågan på deltidsarbete ökar. Den största efterfrågan kommer från kvinnor som söker sig ut på arbetsmarknaden samtidigt som de sköter om hem och familj. Inte mindre än 51,6 % av de gifta kvinnorna på arbetsmarknaden 1969 hade någon form av deltidsarbete. Att här föreligger ett ytterligare behov av deltidsarbetsplatser följer av bl. a. hemarbetets rationalisering, den ökade yrkesutbildningen och kraven på ökade inkomster. Inom vissa starkt rationaliserade näringar, t. ex. jord- och skogsbruk, fiske samt vissa andra företagargrupper finnes många kvinnor som söker deltidsarbete. Den skattereform som signaleras i årets statsverksproposition med särbeskattnings för äkta makar kommer att öka efterfrågan på deltidsarbete utanför hemmet i den mån en ogynnsammare skattesituation uppstår för familjer där endast ena maken förvärvsarbetar.

Det är inte bara kvinnorna som söker deltidsarbete, antalet män som vill kombinera förvärvsarbete med t. ex. hemarbete ökar i takt med den ökade jämställdheten mellan könen i förhållande till de olika arbetsuppgifterna. Ett behov föreligger också hos vissa grupper studerande att jäm-sides med studierna ha någon form av förvärvsarbete i mindre omfattning än heltid.

En annan kategori där behovet av deltidsarbete är stort är de äldre. Att successivt kunna trappa ner sin aktiva gärning när hälsa och krafter avtar måste betraktas som ett mycket angeläget krav. Man bör i samband med

överläggningarna om sänkt pensionsålder också lösa problemet med tillgången på lämpliga deltidsarbeten för de äldre samt att hithörande beskattningsfrågor, socialskydd m. m. löses på ett tillfredsställande sätt.

Som ytterligare belysning av behovet av deltidsarbetsplatser kan nämnas att arbetsmarknadsstyrelsen beräknar antalet s. k. dolda arbetslösa uppgå till omkring 165 000 personer, ett förhållande som måste anses högst otillfredsställande. Troligen skulle tillgång på lämpliga deltidsarbeten vara det som dessa grupper i första hand efterfrågar. Tillgängliga prognoser förutser allt större knapphet på arbetskraft. Redan nu föreligger stor brist på många håll i landet. Det är därför ett intresse från såväl samhällets som näringslivets synpunkt att man genom ökad tillgång på deltidsarbetsplatser söker tillgodose den dolda arbetskraftens behov av förvärvsarbete.

En undersökning som arbetsmarknadsstyrelsen företagit under 1969 har visat att deltidsarbete där det förekommer är mycket populärt. Av 373 intervjuade personer inom detaljhandeln ville endast 5 % övergå till heltidsarbete. 70 % svarade att de inte alls var intresserade av heltidsarbete medan övriga 25 % kunde tänka sig sådant men ansåg att de på grund av hänsyn till familj, barn eller egen hälsa föredrog deltidsarbete.

Vi anser således att mycket starka skäl talar för att deltidsarbetet ägnas ökad uppmärksamhet och att man söker dels öka tillgången på antalet deltidsarbetsplatser, dels lösa de olika problem som är förknippade med detta arbete. De frågor som vi anser bör närmare utredas är först och främst hur man kan öka tillgången på arbetsplatser. Många arbetsgivare är ännu obenägna att anställa deltidsarbetande vilket kan bero på att allmänna bestämmelser och riktlinjer för hur man kan lösa frågorna saknas. Man måste försöka finna olika system passande skilda typer av företag för hur antalet deltidsarbetande kan ökas utan att företagets effektivitet blir lidande. Staten, landstingen och kommunerna är stora arbetsgivare som bör aktivt medverka för erbjudande av flera dylika platser. En fråga som särskilt bör undersökas är möjligheterna för fler deltidsarbeten i regioner med svagare utvecklat näringsliv.

Andra problem som bör bli föremål för utredning är de sociala förmåner för deltidsarbetande i förhållande till heltidsarbetande. Löneförhållanden hör också dit, liksom frågan om utbildningen för de deltidsarbetande. Slutligen är det ett stort behov av en ingående information till allmänheten om de olika möjligheterna och villkoren för deltidsarbetet. Vi förutsätter självfallet att utredningen skall ske i nära samarbete med arbetsmarknadens olika parter.

Med hänvisning till ovanstående får vi hemställa,

- att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om
- utredning av frågor förknippade med deltidsarbete i enlighet
- med vad som i motionen anförts i syfte att öka till-

gången på deltidarbete samt lösande av ekonomiska och sociala frågor i samband därmed.

Stockholm den 28 januari 1970

Joh. A. Olsson (cp)

Elvy Olsson (cp)

Maj Pehrsson (cp)

Ernst W. Olsson (cp)
